

ZABAVNE TEHNOLOGIJE

24. november 2023

Črni petek
Magija ali manija?

Mnenje

Kupujete izdelke ali popuste?

Digitalne nevarnosti

Pazite se prevar

Avtomobilno

Hibridna vozila – najboljši kompromis?

Zvočne tehnologije

Odboji in preboji

Intervju

Goljufi ne spijo, zato tudi mi ne smemo, pravi Anton Bojanec, pooblaščenec za varovanje informacij v banki NLB

NLB Pay omogoča sodobne načine plačevanja.

Enostavno spletno nakupovanje

Sedaj so številka kartice, datum veljavnosti in CVC koda, ki jih potrebujete pri spletnih plačilih, zapisane v NLB Pay zato fizičnih kartic za plačevanje ne potrebujete pri sebi.

Potrjevanje spletnih nakupov

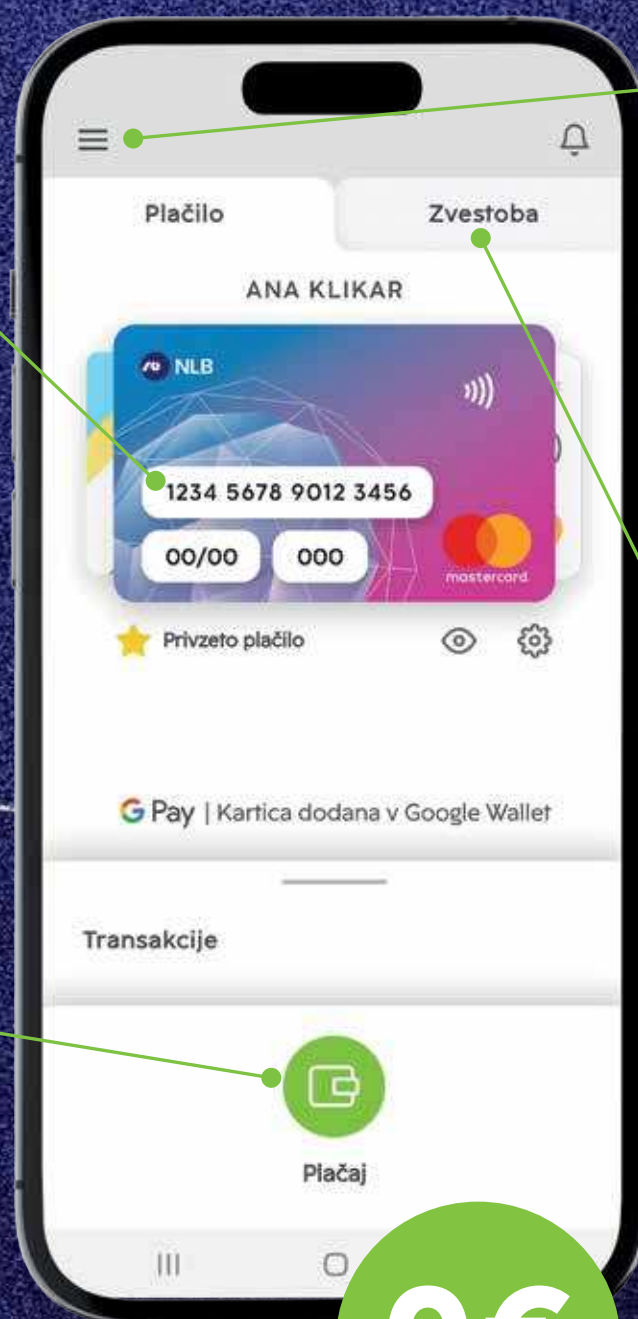
Ob plačilu prejmete na telefon sporočilo in preprosto potrdite kar v mobilni denarnici s prepoznavo obraza, prstnega odtisa ali številčnim geslom za vstop v NLB Pay.

Varno upravljanje kartic

Enostavno omejevanje delovanja kartice na bankomatih, spletu, v tujini ter odklepanje ali zaklepanje sedaj nastavljate sami v NLB Pay.

Vse kartice na enem mestu

Dodate lahko vse svoje debetne kartice z odloženim plačilom Mastercard in Visa za preprosto plačevanje s telefonom. Digitalizirajte pa tudi svoje kartice zvestobe.

0€
v vseh paketih

Za vse, kar sledi.

NLB

Foto: Shutterstock

Kupovanje popustov?

Nekontrolirano nakupovanje je odvisnost. Brez heca.

Miran Varga

Prijatelj mi je pred kratkim potožil, da njegovo življenje nima globljega pomena. Ta občutek je dolgo časa poskušal ublažiti z nakupovanjem – praktično česarkoli. Vse dokler ni ugotovil, da to le še pogloblja njegovo praznino in depresijo. Recimo bobu bob: nakupovanje je odvisnost, podobno kot alkoholizem ali odvisnost od drog. In vsakdo, ki se je poskušal kdaj znebiti odvisnosti – ali zgolj slabe navade –, ve, koliko truda je potrebnega za tak podvig in kako enostavno je zlahka spet zaiti na stara pota.

V čem je pravzaprav težava? V občutku, da potrebujemo (vedno) več. Občutek sreče ob nakupu nečesa novega verjetno poznamo vsi. Vendar pa obstaja velika razlika med stvarmi, kupljenimi iz potrebe, in nakupi, ki jih spodbudijo čustva. Pri slednjih

se hitro razvije začaran krog in začutimo potrebo po nakupu vedno več blaga. Endorfini dobrega počutja in dopamin se sprožijo že samo ob razmišljanju o nakupu novega predmeta. Čeprav se morda sliši neškodljivo, dopamin v resnici povzroča izjemno zasvojenost. Posledično »na koncu« kupujemo stvari samo zato, da bi zadovoljili svojo željo po nakupu, in ne zaradi resnične potrebe po njih.

In tega se zavedajo tudi trgovci. Podjetja pri trženju uporabljajo različne vrste psiholoških tehnik, da bi vplivala na naše nakupne odločitve in ustvarila odvisnost od nakupovanja. Omejitve – časovne ali količinske – so v kombinaciji s popusti oziroma ponudbami po ugodnejši ceni tista stvar, ki malodane vedno vžge. Ne le da nam izdelki obljublajo, da nas bodo naredili lepše, privlačnejše, samozavestnejše, hitreje in še

kaj, včasih to za nakupovalca šteje manj kot dejstvo, da bo nekaj kupil po najnižji ceni. Zdi se, da ljudje vedno bolj kupujemo popuste ...

Zdaj pa v enačbo dodajmo še digitalni svet, v katerem poleg prevarantov mrgoli neetičnih tehnik prodaje. Čeprav podjetja, ki upravljajo družabne medije, to zanikajo, številni uporabniki opažajo, da jim algoritmi na platformah družabnih medijev oblikujejo ponudbe na podlagi pogovorov, ki potekajo v bližini pametnega telefona. Vse, kar moramo storiti, je, da se s prijateljem pogovarjamo o svojih načrtih za počitnice, in na digitalnih kanalih se bodo že zelo kmalu začele pojavljati ponudbe za potovanja in počitnice na lokaciji, ki je bila predmet pogovora. Tak »vdor v zasebnost« je še bistveno hujši od klasičnih oglaševalskih sporočil, ki izkoriščajo našo negotovost kot vabo k nakupu npr.

“

Podjetja pri trženju uporabljajo različne vrste psiholoških tehnik, da bi vplivala na naše nakupne odločitve in ustvarila odvisnost od nakupovanja.

kozmetičnih izdelkov, fitnes storitev in opreme ipd. Oglasi, ki izkoriščajo trenutno stanje »ranljivosti« posameznika, ga nagovarjajo z »obljubo«, da bodo rešili njegove težave. Posledično potrošniki vse težje prepoznamo takšne oblike manipulacije in se pred njimi (u)branimo.

Stroka se strinja, prve študije, ki so ugotovljale povezavo med prekomerno potrošnjo in slabšim duševnim počutjem, so stare že več kot sto let. Psiholog Tim Kasser je na primer ugotovil, da ljudje z materialističnimi cilji doživljajo več tesnobe in depresije ter so manj srečni in zadovoljni s svojim življenjem. Minimalisti na drugi strani pa so srečnejši, saj je v njihovem življenju manj skrbi, stresa in kaosa. Zdi se torej, da je sreča obratno sorazmerna s številom stvari, ki jih kopičimo.

Danes po vsem svetu spet razsaja nakupovalna pandemija črnega petka. Se ji bomo uspeli upreti?

Urednik: **Miran Varga**, Oglasno trženje: **Irena Buha Marolt**, irena.marolt@advalue.si,

Izdajatelj: **Večer Mediji, d.o.o.**, Bleiweisova 30, 1000 Ljubljana,

Tisk: **Salomon d.o.o.**, Vevška cesta 52, 1260 Ljubljana-Polje,

Fotografija na naslovnici: **Shutterstock**

Manija črnega petka se zadnja leta začne še pred novembrom, vrhunec pa bo dosegla prav danes.

Vinko Seliškar

S pletno nakupovanje je med ljudmi vedno bolj priljubljeno. In to ne le v zadnjih mesecih koledarskega leta, kupci na spletu iščemo ugodne in akcijske ponudbe izdelkov skozi celo leto. Tudi termin črni petek in ponudbe v povezavi s tem nakupovalnim praznikom v statistikah spletnih iskalnikov beležijo rast še bistveno pred zadnjim petkom v novembru – najbolj zagreti akcije z oznako črni petek na širnem spletu iščejo že konec poletja. Čemu? Verjetno zato, ker tudi nekateri trgovci svoje ponudbe tako oglašujejo že zelo zgodaj.

Resnični ali lažni popusti?

Lov na popuste je za marsikoga postal nova normalnost. Cene so v zadnjih letih ponorele. Lahko se tolažimo, da je to zaradi pomanjkanja surovin in na račun okrnjene proizvodnje v času pandemije, a ko pride do pojava, da se (nekontrolirano) dražijo malodane vse surovine, vključno z embalažino in stroški transporta, je posledica očitna – dražijo se tudi sami izdelki. Da gre za napihovanje cen, po svoje sporočajo tudi popusti trgovcev. Če neko stvar podražiš za trikratnik, potem ti ni težko ponuditi 50-, 60- ali celo 70-odstotni popust zanjo.

Številni slovenski spletni trgovci letošnje promocijske aktivnosti glede črnega petka po vzoru kitajskih in ameriških »kolegov« zagnali že (vsaj) mesec prej. Pri spletnem trgovcu Mivovrste so v drugi polovici oktobra tako že začeli s posebno ekskluzivno ponudbo kampa-

nje črnega petka, novembra pa skorajda ni bilo moč najti spletne trgovine in njenega tedenskega e-obvestilnika, kjer ne bi bila omenjena besedna zveza črni petek. Kaj nam torej prinese črni petek? Tradicionalno gre za začetek razprodaj in nakupovalne mrzlice, nekakšno tekmovanje za čim višjimi popusti. Tekmovanje, ki na koncu lahko preraste celo v norost in pretirano potrošnjo, ki izčrpa našo denarnico in dodatno obremeni okolje.

Slaba praksa, ki jo žal zadnja leta vse pogosteje videmo tudi pri slovenskih spletnih trgovcih, je, da v akcijah črnega petka promovirajo predvsem izdelke, ki jih sicer ne morejo prodati, ter umetno višanje cen in posledično prikazovanje »bajnih« popustov, ki to pravzaprav niso – saj so cene v praksi enake ali zelo podobne cenam, ki so veljale teden ali dva pred akcijo. To vsekakor ni v duhu črnega petka.

Raziskave ugotavljajo, da kar med 70 in 80 odstotkov potrošnikov – odvisno, katero raziskavo berete – nakupuje na črni petek oziroma v ponedeljek, ki mu sledi. In to kljub temu, da je 62 % vprašanih obenem prepričanih, da je črni petek predvsem trženjski trik, kako ljudi prepričati, da potrošijo več denarja, predvsem za stvari, ki jih dejansko ne potrebujejo. In to kljub temu, da 88 % nakupovalcev trdi, da namenijo več časa – tudi po več ur – primerjavi ponudb in iskanju zanje najugodnejših izdelkov. Več kot tretjina nakupovalcev namensko varčuje denar, ki ga porabi za nakupe na črni petek, iz leta v leto pa raste tudi delež tistih, ki se v ta namen zakreditirajo.

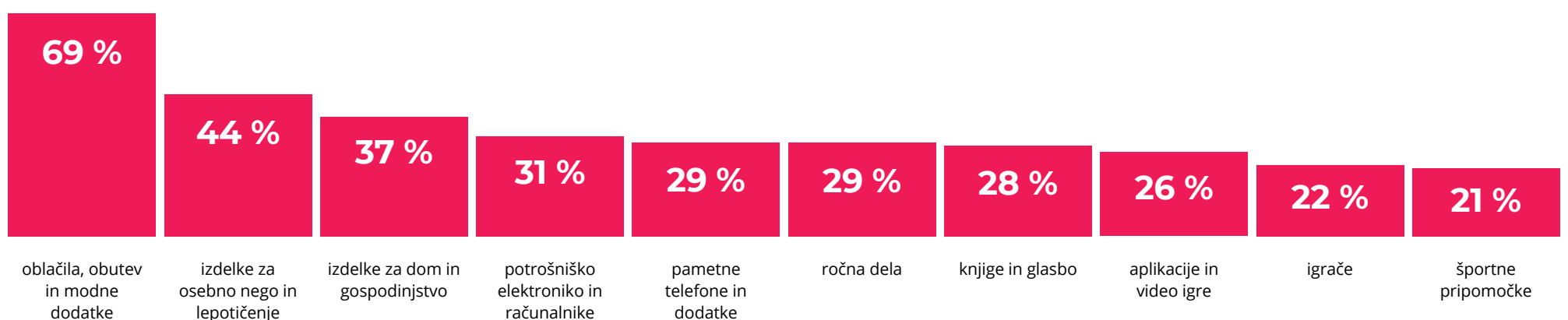
ZGODOVINA ČRNEGA PETKA

Od kje sploh izvira izraz črni petek? Ta za nakupovalni praznik velja šele zadnjih štirideset let. Mnogi ljudje verjamejo, da je dan po »zahvalnem dnevu«, ki izvira iz ZDA, dobil ime na račun tega, ker so številne trgovine na dan razprodaj in velikega nakupovanja poslovale z dobičkom (torej v črnih in ne rdečih številkah). A pravi izvor izraza črni petek je vendarle nekoliko temnejši. Zakaj se torej imenuje črni petek? Omenjeni izraz je bil prvič uporabljen 24. septembra 1869, ko sta dva vlagatelja, Jay Gould in Jim Fisk, dvignila ceno zlata in tisti dan povzročila borzni zlom. Delniški trg je padel za petino, zunanja trgovina pa se je ustavila. Kmetje so utrpeli 50-odstotno zmanjšanje vrednosti pridelka, predvsem pšenice in koruze. V petdesetih letih prejšnjega stoletja je policija v Filadelfiji uporabljala izraz »črni petek« za dan, ko so se začele razprodaje in so se v mesto že zgodaj zjutraj zgrnile ogromne množice nakupovalcev in turistov, policisti pa so morali delati red dolge ure in pozno v noč. Trgovci v omenjenem mestu so sicer pozneje poskušali spremeniti ime v »veliki petek«, a se alternativno ime ni nikoli prijelo.

Anketa: kaj boste kupovali na črni petek?

Vir: Tidio.com, november 2023

ČRNI PETEK ZA OKOLJE

Spletno nakupovanje predstavlja znatno obremenitev tudi za okolje, in sicer predvsem v obliki embalaže in izpustov, ki jih ustvarita logistika in dostava blaga prek spletnih trgovin. Te pogosto izdelke pridobijo od dobaviteljev in prepakirajo, takšna praksa pa ustvarja še več odpadkov in povečuje potrebo po embalaži. Po podatkih poročila organizacije Green Alliance kar 80 % elektronike in oblačil ter plastične embalaže, v katero so zavita, po zelo kratki življenjski dobi konča na odlagališčih, v sežigalnicah ali v najboljšem primeru v nekakovostni reciklaži. Ko gre za vpliv potrošniškega blaga na planet, so popravila, izbira rabljenega blaga in po potrebi nakup bolj trajnostnih izdelkov pravi način, kako pomagati obvarovati okolje. Črni petek nas torej pelje v nasprotno smer, kot bi morali hoditi, saj spodbuja nakupe popolnoma novih stvari, ki jih verjetno sploh ne potrebujemo. Dejstvo je, da proizvodnja novih izdelkov povečuje ogljični odtis in negativno vpliva na podnebne spremembe, zato se je pred nakupom slehernega novega izdelka potrebno vprašati, ali ga zares potrebujemo. Črni petek gor ali dol.

Kaj in kje kupujemo?

Že lanska raziskava MasterIndex je razkrila, da potrošniki na nakupovalni praznik najpogosteje kupujejo oblačila, obutev in modne dodatke. Letos naj bi se na visoko drugo mesto med kategorijami zavihteli izdelki za osebno nego in lepoticenje, na tretjem mestu pa naj bi pristali izdelki za dom in gospodinjstvo.

Že tradicionalno odlično zastopana kategorija računalnikov, televizorjev in drugih elektronskih naprav naj bi letos pristala na četrtem mestu, tudi zato, ker je sedaj ločena kategorija pametnih telefonov in dodatkov, ki naj bi ji tesno sledila na petem mestu. V prvo deseterico so se uvrstili še ročna dela, knjige in glasba, na visokem osmem mestu najdemo tudi kategorijo aplikacij in video iger, ki jim sledijo igrače in športni pripomočki.

Ankete kažejo, da bo letošnje nakupovalno mrzlico večina nakupovalcev pričakala na spletu – kar 65 % se jih namerava odločiti za spletne nakupe. Precej velik odstotek, kar 36 % vprašanih, bo popuste iskalo tudi preko družabnih omrežij. Zakaj spletno nakupovanje, je zanimalo raziskovalce? Ker je hitro in enostavno, pa tudi dostava je zadnja leta že spodobno hitra – in vse pogosteje pri večjih nakupih tudi brezplačna, kar pri večini vprašanih odtehta ubadanje z gnečo v nakupovalnih središčih.

Uprimo se impulzivnim in nepotrebnim nakupom

V času pred novim letom, začeni s črnim petkom, se vsako leto srečujemo s pretirano in neodgovorno potrošnjo. Impulzivni in nepotrebnimi nakupi, ki so rezultat nakupovalne mrzlice, imajo velikokrat zelo kratek rok uporabe. Študije kažejo, da je 60 % nakupov, opravljenih na črni petek, impulzivnih in da kar 80 % vseh izdelkov zavržemo. Tovrstno nakupovanje namreč velikokrat ne izhaja iz resnične potrebe, temveč iz želje in bojazni, da ne bi zamudili nemalokrat le na videz ugodnih ponudb. Marsikdo se po takšnem nakupu sooča z občutkom kesanja in primanjkljajem na bančnem računu, kar negativno vpliva na posameznikovo počutje. Zato ne preseneča, da naj bi kar 42 % uporabnikov v preteklosti že obžalovalo svoj nakup na črni petek.

pretirane potrošnje in njenem vplivu na okolje. Tudi elektronske naprave so postale del hitrega potrošništva in mnogi uporabniki jih zamenjajo, preden je to dejansko potrebno. A da se črni petek ne bi spremenil v črni teden za okolje, velja nanj pogledati skozi prizmo trajnostnega in premišljenega potrošništva. Tradicionalno velja, da gre za vrhunec razprodaj, vendar se s tem ponuja tudi priložnost, ki ni zgolj prihranek denarja. Če se osredotočimo na izdelke, izdelane v Evropi in bližnjih regijah, podpremo mala podjetja, izberemo trajnostne izdelke in smo pozorni na svoje nakupe, lahko te dni spremenimo v smiselno nakupovalno izkušnjo.

Odločitev za nakup izdelkov, izdelanih v Evropi ali bližnjih regijah, ima globoke posledice. S tem ne le zmanjšamo vpliv na okolje, ki ga povzroča prevoz na dolge razdalje, temveč tudi podpremo poštene delovne prakse, ki so v evropski proizvodnji pogostejše. Ta pristop ne pomaga le pri zmanjševanju ogljičnega odtisa, temveč tudi zagotavlja, da smo del potrošniškega gibanja, ki ceni etične proizvodne standarde. Poleg tega z izbiro blaga, proizvedenega v Evropi, prispevamo k vitalnosti lokalnih gospodarstev, kar je bistveno v današnjem globaliziranem svetu, kjer lokalne industrije in obrti pogosto zasenčijo mednarodni velikani.

Podpora malim in družinskim podjetjem

Mala in družinska podjetja so pogosto hrbtenica lokalnih gospodarstev. Ta ponavadi ponujajo vrsto edinstvenih in visokokakovostnih izdelkov, ki so osvežujoča alternativa množični proizvodnji. Z nakupovanjem izdelkov teh podjetij prispevamo k ustvarjanju delovnih mest in ohranjanju lokalnih skupnosti. Tako zagotovimo, da koristi naših nakupov presegajo naše neposredne potrebe in prispevajo k uspešnemu lokalnemu gospodarstvu – in trajnosti. Pomen trajnostnega razvoja v današnji potrošniški kulturi je neprecenljiv. Izbira trajnostnih in etično izdelanih izdelkov ne zmanjšuje le našega ekološkega odtisa, temveč tudi podpira gibanje za odgovornejše proizvodne prakse. Ta premik v preferencah potrošnikov spodbuja podjetja k inovacijam in naložbam v okolju prijazne materiale in metode ter tako utira pot okolju prijaznejši prihodnosti.

Razumno nakupovanje

Pri premišljenem nakupovanju gre za to, da smo pri nakupih premišljeni in se osredotočamo na tisto, kar resnično potrebujemo ali bomo cenili. Pri tem se je treba upreti privlačnosti impulzivnega nakupovanja in namesto tega sprejemati premišljene odločitve. Ta pristop nas spodbuja, da upoštevamo trajnost in uporabnost kupljenih izdelkov, kakovosti velja zato dati prednost pred količino. S tem ne le sprejemamo okolju prijaznejše odločitve, temveč tudi zagotavljamo, da naši nakupi prinašajo pravo vrednost v naša življenja.

Črni petek tako ne bo več le vsakoletna nakupovalna ekstravaganca ali celo manija. S premišljenimi odločitvami o tem, kaj kupujemo in od kod prihaja, lahko celo nakupovalni praznik spremenimo v priložnost za pozitivne spremembe. Vsaka odločitev, ki jo sprejmemo, lahko prispeva k bolj odgovorni in etični potrošniški kulturi, pa naj gre za podporo lokalnim podjetjem, izbiro izdelkov, ki so narejeni bližje domu, ali izbiro trajnostnih možnosti. S to perspektivo lahko poskrbimo, da bodo naše nakupovalne odločitve šteje več kot le ustvarjeni prihranki ob nakupu.

Pretirana potrošnja nasprotuje prizadevanjem po trajnosti

V obdobju, ko na vsakem koraku vidimo privlačne ponudbe črnega petka, nekatera podjetja in organizacije že ozaveščajo o problematiki

Vaš usmerjevalec paketov **Peter**

"Smo št. 1 v dostavi.
Hvala, ker nam
zaupate!"

Spoznaj **Petrovo** zgodbo.

Pošta Slovenije je najbolj zaupanja vreden dostavljalec paketov v Sloveniji.

Vir: Raziskava za Pošto Slovenije, Valicon (oktober 2023, n=1013)

Goljufi ne spijo, zato tudi mi ne smemo

Anton Bojanec, pooblaščenec za varovanje informacij v banki NLB, poudarja pomen digitalnega osveščanja in izobraževanja. Žrtve prevar so namreč najpogosteje ljudje s slabšimi digitalnimi veščinami.

Miran Varga

Pretkli mesec je bil mesec kibernetne varnosti, a zdi se, da bi morali o njej govoriti celo leto. Vi imate informacijsko varnost zapisano že v nazivu delovnega mesta: kako vi gledate na varnostne izzive sodobnega sveta? Danes vsi uporabljamo tehnologijo, ki se nam je še pred leti zdela nemogoča. Podatki, ki se z uporabo sodobnih naprav zbirajo in obdelujejo, pa lahko na različne načine vplivajo na naša življenja. Zato se je danes bolj kot kadarkoli prej nujno zavedati pomena informacijske varnosti ter znati zavarovati svoje podatke, svojo zasebnost in se ubraniti pred različnimi poskusi kibernetnih napadov, ki se velikokrat manifestirajo v takšni ali drugačni obliki finančnega oškodovanja.

Banke že od nekdaj veljajo za varna okolja, a so hkrati tudi velike tarče. Je finančno motiviranih napadalcev v digitalni krajini več? Kako pogosto doživite kibernetne napade, poskuse vdorov in podobne varnostne incidente?

V večini primerov napadalci niso osamljeni posamezniki, temveč dobro organizirane kriminalne združbe, ki delujejo kot poslovno okolje oziroma klicni centri – tudi z več kot sto »zaposlenimi«. Na spletu lahko vidimo posnetke, ki so jih etični hekerji pridobili z vdorom v nadzorne kamere teh »poslovnih prostorov«.

Vse finančne organizacije se dobro zavedamo tovrstnih groženj in vlagamo precejšnja sredstva za spremljanje izpostavljenosti, preprečevanje, detekcijo ter ne nazadnje omejevanje in odpravo posledic morebitnih groženj. Ravno zato je v zadnjih letih zaznati trend preusmeritve napadalcev na končnega uporabnika, ki v povprečju ni dovolj digitalno osveščen in predstavlja bistveno lažje tarčo.

Drži, napadalci pogosto izberejo lažje tarče. To smo uporabniki. Kako pogoste so bančne prevare? Smo ljudje – oziroma naša naivnost ter radovednost – najšibkejši člen varnostne enačbe?

V večini primerov smo ljudje dejansko najšibkejša točka. Pri večini spletnih zlorab so uporabljene preprosti koncepti, ki temeljijo predvsem na psihologiji ter na manipulaciji in uporabi družbenega inženiringa. To so strah (uporabnika se prestraši, da je njegov bančni račun blokiran ali kartica preklicana, kar pa lahko uredi s klikom na povezavo), nujnost (uporabnika se pozove, da je treba ukrepati takoj – kadar se mudi, delamo napake, brez razmisleka sprejemamo nagle in morebitno slabe odločitve), avtoriteta (napadalci se predstavljajo kot uslužbenci bank, policije, finančne uprave in drugih institucij, ki jim žrtve zaupajo), preobremenjenost (ljudje dnevno sprejemamo in obdelamo ogromno količino podatkov na osnovi katerih ukrepamo, vendar podatkom dostikrat ne posvetimo dovolj časa za premišljen odziv) in ne nazadnje, pohlep (najpogostejši sprožilec pri investicijskih prevarah, kjer goljufi obljublajo in lažno prikazujejo, včasih celo izplačajo začetne donose).

Sam skoraj vsak mesec prejmem prevarantska e-sporočila, ki zlorablajo ime in podobo banke NLB ter me skušajo prepričati, da bi se prijavil v lažno spletno banko ... Kako to preprečiti, saj verjamem, da se v tovrstne goljufije ulovi precej ljudi? Obstaja učinkovita zaščita?

Phishing ali ribarjenje za podatki je vrsta napada z lažnim predstavljanjem, najpogosteje preko e-pošte ali SMS-sporočil, kjer nas napadalci poskušajo prepričati v razkritje občutljivih podatkov. Najpogostejši cilji tovrstnih napadov so prijavi podatki za spletne banke, aktivacijo mobilnih bank in podatki o kreditnih karticah. Prevarantsko sporočilo nas običajno nagovarja h kliku na povezavo v sporočilu, dostikrat pod pretvezo nekega nepredvidenega dogodka, ki zahteva hitro ukrepanje. Povezava nato vodi na lažno spletno stran, ki zahteva vpis našega uporabniškega imena, gesla in drugih osebnih podatkov, ki so nato kasneje zlorabljeni za naše finančno oškodovanje. Sporočilo in spletna stran po navadi vsebujeta grafične elemente in posnemata podobo prave storitve. Velja poudariti, da te zlorabe niso posledica ranljivosti oziroma pomanjkljivosti samega spletnega bančništva ampak naše (pre)slabe pozornosti in slabe digitalne pismenosti. Enostavna zaščita je, da vsako takšno sporočilo vzamemo z zdravo mero skepse – predvsem pa nikoli ne vpisujemo osebnih podatkov na spletni strani, do katere smo prišli s klikom na povezavo, prejeto v takšnem sporočilu.

Nam lahko zaupate, koliko je pravzaprav zlorab v spletnem bančništvu, se z njimi soočate vsak dan? Kakšen je povprečen znesek zlorab? Kako pomagata uporabnikom?

O konkretnih številkah ne morem govoriti, se pa to dogaja na dnevnem nivoju. Uporabnikom svetujemo, da o posamezni zlorabi čim prej obvestijo svojo banko, ki bo izvedla blokado uporabnikovih računov oziroma bančnih kartic ter podala zahteve za morebitno povrnitev zlorabljenih sredstev. Prav tako uporabnikom svetujemo, da zlorabo prijavijo nacionalnemu odzivnemu centru za kibernetno varnost (SI-CERT) in Policiji.

Kdo je odgovoren za poplačilo morebitne nastale škode, če napadalci pridobijo dostop do uporabnikove spletne in/ali mobilne banke ter mu odtujijo sredstva?

V vseh dosedanjih primerih zlorab so napadalci potrebne osebne podatke za vstop v uporabnikovo

vo spletno ali mobilno banko pridobili neposredno od samih uporabnikov. V tem primeru je odgovornost za morebitno nastalo škodo seveda na strani uporabnika.

Kaj pa druge vrste prevar – zelo pogoste so tudi »dostavljalske« prevare, kjer napadalci želijo podatke o plačilnih karticah za plačilo stroškov dostave v višini par evrov, kar se potem izkaže za zelo drago?

Tudi pri teh vrstah prevar gre za ribarjenje za podatki. Gre za še eno vrsto napadov z lažnim predstavljanjem, najpogosteje preko e-pošte ali SMS-sporočil, kjer nas kot prejemnike poskušajo prepričati v razkritje občutljivih podatkov. Cilj tovrstnih prevar je kraja podatkov o uporabnikovih kreditnih karticah in njihova zloraba ter s tem oškodovanje uporabnika. Pri tem uporabljajo logotipe in grafično podobo dostavnih služb, da bi bila tovrstna lažna sporočila in lažne spletne strani čim bolj verodostojni. Tudi tu lahko uporabnikom svetujem predvsem to, da so pozorni in da osebne podatke vpisujejo le na legitimnih spletnih straneh dostavnih služb.

Za spletno oziroma digitalno varnost lahko ogromno naredimo že kot posamezniki. Pomembno je, da obvladamo osnovne digitalne veščine.

Imate še kakšen nasvet za dobro »varnostno higieno«?

Za spletno oziroma digitalno varnost lahko ogromno naredimo že posamezniki. Pomembno je, da obvladamo osnovne digitalne veščine. Prostora za učenje je veliko in naj se nikoli ne zaključijo – goljufi namreč ne spijo, zato tudi mi ne smemo. Bodimo pozorni, kje vpisujemo svoja gesla in osebne podatke! Nikoli ne vpisujemo svojih gesel in osebnih podatkov na spletnih straneh, ki se nam zdijo sumljive ali pa smo do njih prišli prek povezav v prejeti e-pošti, priponkah e-pošte ali SMS-sporočil. Uporabnikom priporočam, naj se izogibajo tudi avtomatskemu shranjevanju gesel v spletnem brskalniku.

Poleg e-poštnih se krepi tudi število telefonskih prevar. So v tem primeru ukrepi podobni?

So. Ob vsakem telefonskem kontaktu bodimo izredno pozorni, zlasti, če gre pri tem za posredovanje osebnih podatkov, gesel in dostopov – banka po telefonu ali SMS-sporočilu nikoli ne zahteva avtentičnih podatkov za uporabo spletne ali mobilne banke oziroma katerihkoli drugih identifikatorjev, kot so: PIN-koda, geslo, enkratno geslo OTP za dostop do spletne banke, 3-mestna varnostna koda na kartici ipd.

Če preventiva ne uspe in smo doživeli napad, prevaro ali zlorabo, kako pravilno ravnati, se odzvati?

Uporabniki naj v tem primeru o tem takoj obvestijo svojo banko ter prevaro prijavijo SI-CERT in Policiji.

Pazite se prevar

V mesecu skorajda maničnega nakupovanja so poleg trgovcev zelo aktivni tudi nepridipravi. Še posebej tisti, ki delujejo na spletu. E-poštnih, spletnih in mobilnih prevar je iz leta v leto več.

Miran Varga

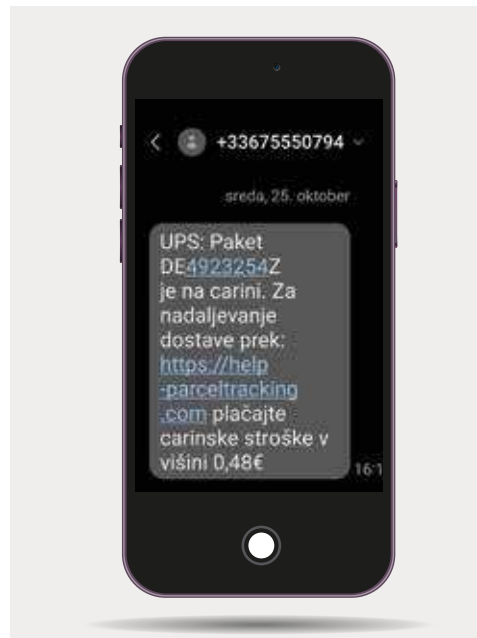

Nakupovalno mrzlico, ki razviti del sveta oblije ob koncu leta, s pridom izkoriščajo tudi goljufi. Ti so, žal, med največjimi zaslužkarji zadnjih dveh mesecev v letu. Številni spletni trgovci v tem času ponujajo zelo visoke popuste, ki bi se morebiti tekom leta zdeli nenavadni in bi bili nakupovalci bolj previdni, v času črnega petka in prazničnih prodajnih akcij pa izjemne popuste ljudje skorajda pričakujemo. In prav na to računajo tudi kibernetični napadalci, ki nas skušajo zvabiti na lažne spletne strani, ukrasti naše prijavnne podatke ali, še najraje, številke s kreditne kartice. En tak napačen nakup nas lahko zato zelo veliko stane – spretni kriminalci nato z našo kartico nakupujejo dokler tega ne odkrijemo in jo blokiramo.

Na Nacionalnem odzivnem centru za kibernetično varnost SI-CERT opozarjajo na številne lažne spletne trgovine, ki zavajajo z imenom Slovenija ali Ljubljana v naslovu spletne strani. Podoben val lažnih trgovin so zaznali že lani v jesenskem času. Letos pa na SI-CERT izpostavljajo nov trend med pristopi napadalec. Gre za SMS-sporočila, ki želijo pod pretvezo dostavnih podjetij priti do podatkov kreditnih kartic. Goljufi tako zlorabijo podobo in ime logističnih podjetij ter dostavnih služb, kot so Pošta Slovenije, DHL, DPD, UPS in druga, s ciljem kraje razpoložljivih sredstev. Tovrstne prevare povzročajo visoka oškodovanja, saj lahko napadalci žrtvi v najbolj črnem scenariju v celoti izpraznijo bančni račun.

Prihaja poplava prevarantskih SMS-sporočil

Kot opozarjajo na SI-CERT, lahko v naslednjih tednih pričakujemo številna SMS-sporočila,

kjer bodo logistična podjetja obveščala o dostavi naročenega blaga. Razmere bodo poskušali izkoristiti tudi napadalci, ki bodo zlorabili legitimna podjetja in prav tako pošiljali SMS-sporočila, da nas čaka paket ali druga pošiljka. Pri čemer pa bodo od nas želeli, da iz različnih razlogov vnesemo še podatke kreditne kartice. Največkrat bodo nepridipravi potencialno žrtev »strašili« s sporočili, da paketa ne morejo dostaviti, ker nimajo pravega naslova, da nas ni bilo doma, da je potrebno plačati le nekaj evrov za ponovno dostavo ali carino in podobnimi.

Kako jih prepoznati? Večina tovrstnih SMS-sporočil prihaja iz telefonske številke v tujini. Lažno sporočilo vsebuje tudi povezavo na spletno stran, ki je zgolj po imenu podobna ponudniku logističnih storitev, a ima pogosto še kak drug znak ali zamenjano črko. »Če uporabniki sledijo navodilom iz SMS-sporočila in kliknejo na ponujeno povezavo, jih odpelje na spletno stran, ki kopira podobo dostavnih podjetij brez njihove vednosti. Pona-rejena spletna stran zahteva vpis podatkov kreditne kartice, v drugem koraku pa tudi enkratne kode iz SMS-sporočila, ki ga žrtev prejme s strani banke. Vpisani podatki se prenesejo napadalcem, ti pa lahko z njimi žrtvi v celoti izpraznijo bančni račun,« svari Jasmina Mešič, koordinatorka nacionalnega programa ozaveščanja Varni na internetu na SI-CERT.

Pozor na obvestila v mobilnih aplikacijah

Dolgo časa je veljalo pravilo, da moramo biti spletni uporabniki pozorni predvsem na lažna in prevarantska elektronska sporočila v e-nabiralniku. Ta je bil v preteklih letih resda najpogostejši vektor napada, a t. i. spletno ribarjenje oziroma e-poštne prevare se sedaj selijo še na pametne telefone. V odzivnem centru SI-CERT v zadnjem letu beležijo močan porast števila napadov prek SMS-sporočil in aplikacij za hipno sporočanje, kot sta Viber in WhatsApp, ki ju uporabljajo številni Slovenci. V tem primeru se nevarnosti selijo na pametne telefone v obliki zasebnih sporočil, ki pod pretvezo preverjanja podatkov ali potrjevanja transakcij želijo izvabiti podatke za dostop do elektronske banke in/ali podatke kreditne kartice. »Leta še ni konec, a zdi se, da bo tovrstnih napadov letos kar trikrat več kot lani,« meni Mešičeva.

Napadi prek SMS-sporočil so za uporabnike lahko nevarnejši od napadov preko elektronske pošte, saj jih pred slednjimi vsako leto bolje ščitijo filtri na poštnih strežnikih, ki blokirajo večji del lažnih sporočil. Pri SMS in drugih zasebnih sporočilih pa taka zaščita (zaenkrat še) ne obstaja. »Praktično nemogoče je preveriti pošiljatelja SMS-sporočila, obenem pa je zelo enostavno potvoriti telefonske številke, da so

videti, kot da so slovenske, ali pa kot pošiljatelja SMS-sporočila enostavno navesti ime dostavne službe. V samem SMS-sporočilu je težje preveriti, kam pelje povezava, kot to lahko storimo na računalniku. Nenazadnje je tudi način uporabe telefona veliko bolj osebni, pogosto ga uporabljamo v okolju, kjer si težje vzamemo trenutek miru, da natančno preverimo stran, kamor vnašamo podatke. Vse to so dejavniki, na katere računajo tudi spletni goljufi,« še pojasni sogovornica.

Na kaj paziti v mesecu nakupov?

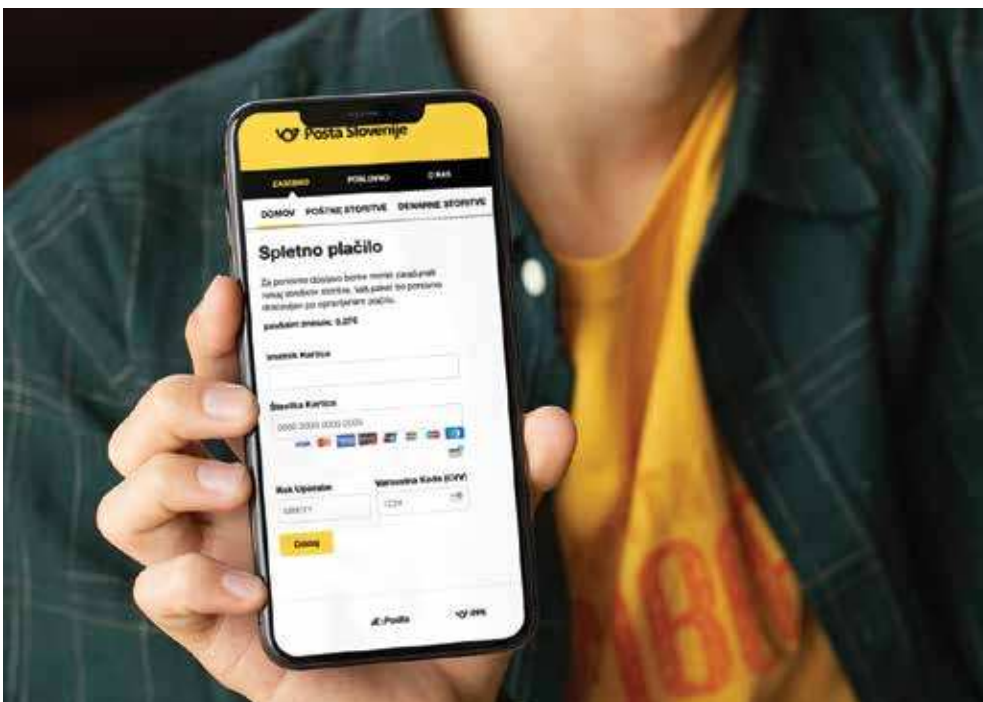
Spletni uporabniki lahko v prihajajočih tednih upravičeno pričakujemo več obvestil o dostavi paketov. Predvsem moramo biti pozorni na vsa SMS- in e-sporočila, ki od nas zahtevajo takojšen odziv, npr. »tako preverite podatke, sicer bo pošiljka zavrnjena«, »paketa ne moremo dostaviti, plačajte carino«. Če takšno sporočilo od nas v naslednjem koraku zahteva še vpis kreditne kartice, je to že znak za alarm! Dostavna podjetja namreč nikoli ne zahtevajo vnosa kreditne kartice na svojih spletnih straneh. V SMS-sporočilih, namenjenih obveščanju o dostavi paketa, logistična podjetja prav tako nikoli ne preusmerjajo uporabnika na spletno stran, kjer naj bi vnesel podatke svoje kreditne kartice.

Če smo v tem času naročili enega ali več izdelkov, katerih dostavo še čakamo, nam je pošiljatelj zelo verjetno poslal podatke o sledenju pošiljke. Najprej preverimo ujemanje teh podatkov s podatki v sporočilu SMS in se po klasični poti, torej prek spletnega iskalnika in brskalnika odpravimo na spletno stran ponudnika za sledenje pošiljki (in ne preko povezave v SMS-sporočilu).

V primeru, da so vas napadalci že uspeli pretentati in prepričati v to, da ste v spletni obrazec lažne strani ali mobilne aplikacije vnesli podatke svoje kreditne kartice, pa se v izogib večji škodi nemudoma obrnite na svojo banko in zahtevajte blokado ali preklic kartice.

LAŽNE SPLETNE TRGOVINE

Sredi novembra je spletne nakupovalce presenetila tudi ponorejena spletna trgovina največjega slovenskega spletnega trgovca Mimovrste. Kaj so naredili nepridipravi? Zgolj črko »i« so zamenjali s črko »l«, zato je spletni naslov na prvi pogled enak. Priporočamo posebno previdnost, posebej, če boste v naslednjih dneh opravili nakupe v spletni trgovini, ki je do sedaj še niste uporabljali/obiskali. Sumljive spletne strani prijavite na SI-CERT in Tržni inšpektorat.

HIBRIDNA VOZILA – NAJBOLJŠI KOMPROMIS?

Jasno je – elektrifikacija prometa se ne bo zgodila čez noč. Je zdaj pravi čas za resnejši korak v to smer? Ponudba hibridnih vozil na trgu se krepi, ta so vse bolj prepričljiva.

Vinko Seliškar

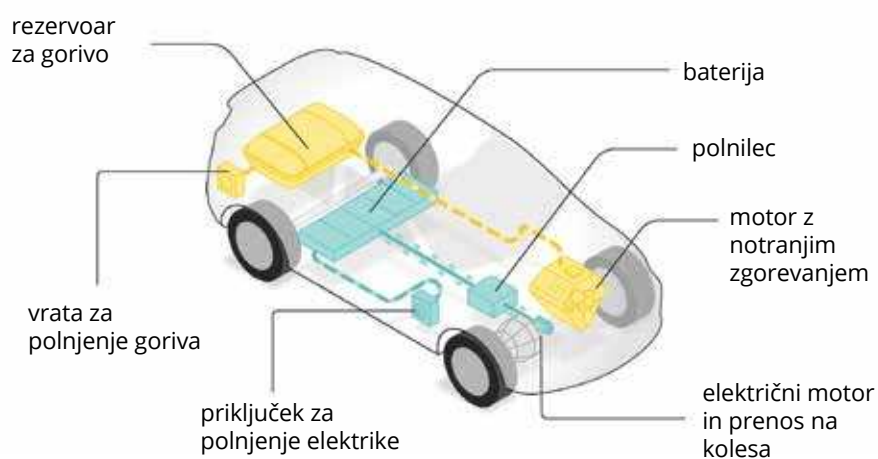
Prehod na električna vozila, ki ga želi uveljaviti večina razvitih držav, ni mogoč čez noč. Celoten postopek bo trajal bo vsaj desetletje, še raje dve, sočasno s tem pa bo dozorevala tudi tehnologija, ki je v svetu avtomobilizma sprožila pravo revolucijo. No, predvsem je poskrbela za hitrejši razvoj alternativ, med katerimi se zdi, da bodo v prihodnjih letih prednjačili hibridi vseh vrst in oblik. T. i. hibridi so vozila, opremljena s hi-

bridnimi pogoni, torej kombinirajo motor z notranjim zgorevanjem (bencinski ali dizelski) s pogonom na elektriko. Ta kombinacija ustvari okolju bolj prijazna vozila, obenem pa voznikom ne povzroča strahu, da bi ostali nemočni, če bi njihovemu jeklenemu konjičku zmanjkalo električne energije v baterijah – po lastni nepazljivosti ali pa izven civilizacije.

Vozila, ki za pogon uporabljajo dva ali več različnih virov energije, pravzaprav niso popolna novost. Verjeli ali ne, prvo vozilo s hibridnim pogonom je luč sveta ugledalo že leta 1900, in sicer v Avstriji. Dunajski izdelovalec kočij Jacob Lohner je bil mnenja, da so avtomobili z bencinskimi motorji preveč glasni in smrdljivi. Ob pomoči mladega inženirja Ferdinanda Porscheja je zato izdelal prvi električni avtomobil, ki je uporabljal elektromotor v kolesu. Ta se je napajal z energijo iz baterij, ki so bile nameščene na ogrodju kočije. Čeprav je bilo vozilo Lohner-Porsche Elektromobil v izvirniku povsem električno, mu je nato Porsche dodal še motor z notranjim izgorevanjem, ki je skrbel za polnjenje

baterij. Nastalo je prvo hibridno električno vozilo na svetu. In ni bilo od muh, zmaglo je namreč najvišjo hitrost 61 km/h. Bili so časi pionirjev. Že prvi kupec Elektromobila, Anglež E. W. Hart, je Porscheja prosil, če lahko elektromotor vgradi v vsa štiri kolesa. Rečeno, storjeno, Porsche je nevede postal tudi pionir štirikolesnega pogona. Lohner in Porsche sta našla kupce za okoli 300 Elektromobilov, nato pa je ideja o hibridnem pogonu zamrla.

Shema pogonskega sklopa hibridnega vozila

5 RAZLIČIH HIBRIDNIH POGONOV

Razvoj hibridnih tehnologij v svetu avtomobilskih pogonov je ustvaril kar pet vrst hibridov.

1. Aktivni hibridni pogoni so rešitev, ki jo ima v mislih večina ljudi, ko beseda nanese na hibridno vozilo. Predstavljajo kombinacijo motorja z notranjim zgorevanjem in elektromotorja, pri čemer sta na pogonsko gred lahko povezana vzporedno ali zaporedno. Vozilo, opremljeno z aktivnim hibridnim pogonom, se lahko na krajše razdalje in ob manjših obremenitvah lahko spremeni v čistokrvno električno vozilo, pač dokler ima na voljo zalogo električne energije. Elektromotor ob zaviranju prevzame še vlogo alternatorja ter s pretvorbo kinetične energije v električno polni baterije.

2. Pasivni hibridni pogoni prav tako postajajo čedalje bolj priljubljena možnost med proizvajalci, ki iščejo načine, kako zmanjšati izpuste CO₂ svoje flote modelov. Sestavljeni iz klasičnega motorja in elektromotorja relativno majhnih zmogljivosti, ki primar-

nemu motorju z notranjim zgorevanjem na pomoč priskoči le takrat, kadar potrebuje več zmogljivosti, npr. pri pospeševanju. V praksi tako bencinskemu ali dizelskemu motorju pomaga predvsem z navorom, saj ga elektromotor razvije hipno.

3. Priključni hibridni pogon (PHEV) je nadgrajena različica aktivnega hibridnega pogona. Zmogljivejši elektromotor in baterija tem vozilom omogočata daljši čas vožnje na elektriko, trenutna generacija vozil zmore okoli 50 do 80 kilometrov. Oznaka priključni pa nakazuje na to, da elektriko v vozilo »natankamo« na namenskih polnilnicah ali prek domače zidne vtičnice. Seveda se med polnjenjem baterije ne moremo voziti.

4. Hibridi s podaljševalnikom dosega so še ena veja razvoja priključnih hibridnih pogonov.

Predstavljajo vmesni člen med kategorijo hibridov in povsem električnih vozil, čeprav so zelo podobni slednjim, saj imajo vgrajen zmogljiv elektromotor in baterijski sklop, ki sta namenjena pogonu. V vozilu pa je vgrajen še »manjši« motor z notranjim zgorevanjem, katerega edina naloga je, da v navezi z generatorjem ustvarja električno energijo za primarni pogon.

5. Mikrohibridne rešitve sicer avtomobilska industrija pozna že dolgo, najdemo jih v različnih vozilih. Pogosto so namenjene le zajemu električne energije, predvsem med zaviranjem, ali pa spreminjanju energije sonca v elektriko. Namen tovrstnih rešitev je razbremeniti alternator in preko tega tudi motor z notranjim izgorevanjem, rezultat pa so malenkostno boljše zmogljivosti in nekoliko nižja poraba goriva (ter nižji izpusti CO₂).

Visoka teža in majhna zmogljivost baterij ter vse cenejša bencin in nafta sta avtomobilsko industrijo zapeljala daleč stran od načrtovane hibridnih vozil. Dokler niso skoraj stoletje pozneje pri Toyoti splavili modela Prius. Na Japonskem trgu so ga ponudili že leta 1997, njegov pohod po zemeljski obli pa se je začel leta 2001. Drugi proizvajalci so Toyoto večinoma zgolj opazovali, le Honda se je odločila, da predstavi sorodno različico vozila in leta 1999 ponudila model Insight. A je bil izvirnik bistveno bolj uspešen, mejnik milijon prodanih Priusov je bil dosežen že leta 2007, več kot dve desetletji od njegove predstavitve pa Priusi in njihovi »sorodniki« pospešeno prihajajo iz proizvodnih trakov. K njihovim uveljaviti je veliko pripomogla prav razširitev ugleda okolju prijaznejšega vozila, zato so po njih radi posegali okoljsko ozaveščeni posamezniki in podjetja, zaradi v praksi dokazane trdoživosti pogonskega sklopa pa jih še danes cenijo taksisti širom sveta.

Vse bolj prepričljivi hibridi

Prevrtilo čas v leto 2023. Danes se hibridni pogonski sklop, sestavljen in prisilno polnjenega vsega 1,6-litrskega motorja ter baterije, uporablja celo v kraljevskem razredu motošporta – tekmovanju dirkalnikov Formula 1. Med klasičnimi hibridi ima najbolj pestro ponudbo Toyota, saj so prav vsi njeni osebni avtomobili na voljo kot hibridi, pionir Prius pa se je v peti generaciji iz grdega račka prelevil v pravega lepotca.

Japonskim proizvajalcem po naboru hibridnih vozil sledita korejska velikana Hyundai in Kia. Hyundai je bil prvi, ki je z modelom Ioniq v enem vozilu ponudil tri vrste pogona – klasični motor z notranjim zgorevanjem, hibridno pogonsko tehniko in električno gnano baterijsko vozilo. V prihodnje bo blagovna znamka Ioniq rezervirana le za električna vozila, so pa zato hibridnih genov deležni skorajda vsi modeli v ponudbi. Slovenskim kupcem sta, vsaj glede na prodajne številke, najbolj zanimiva modela Kona (ta je na voljo v vseh pogonskih različicah) ter Tucson, SUV, ki je z delno elektrifikacijo – na voljo je kot klasični ali priključni hibrid – veliko pridobil. Mite o tem, ali so 1,6-litrski hibridi kos zahtevnejšim vozilom, pa poleg bolidov F1 razblinja tudi eden največjih terencev Hyudai Santa Fe.

»Japonski« recept – kolesa žene elektromotor, bencinski pa dela elektriko

Strah pred prazno baterijo je močno prisoten med ljudmi, ki nimajo izkušenj z električnimi vozili ter še posebej vsemi, ki imajo prvič opravka z njimi. A elektrifikacija prometa se zdi neizbežna. Da bi premagali to razliko, so v Nissanu razvili prav poseben hibrid. Njegova vozila, v ponudbi sta že novi Qashqai in celo X-Trail z oznako e-POWER, so tako opremljena z elektromotorjem in bencinskim

motorjem, pri čemer pa kolesa poganja le elektromotor, bencinski pa skrbi za proizvodnjo elektrike. Na ta način voznik še vedno toči fosilno gorivo, sama vožnja pa je zelo podobna tisti v električnih vozilih, ki razvijajo s hipnim navorom in odličnimi pospeški. Prednost takšnega sistema je v tem, da bencinski motor deluje v optimalnem območju vrtljajev in z najboljšim kompresijskim razmerjem, kar poskrbi za veliko večjo učinkovitost in posledično manjša porabo goriva in izpust CO₂ kot pri tradicionalnem motorju z notranjim zgorevanjem. Poleg tega je vožnja bolj uglasjena zahvaljujoč manjšemu trušču motorja. Vsaj v teoriji, praksa pa kaže, da večja in težja vozila s tem sistemom posebej ob avtocestnih hitrostih niso pretirano varčna.

Podobno rešitev je s prenovljenim modelom MX-30 ubrala tudi Mazda. MX-30 je bil do sedaj čistokrvni električni avtomobil, z letošnjim letom pa je možno naročiti tudi vozilo, ki pod prednjim pokrovom skriva še bencinski motor. In to kakšen. Rotacijski, pogosto poimenovan tudi Wanklov motor z 830 kubičnimi centimetri delovne prostornine in enim rotorjem iz sebe iztisne kar 170 konjskih moči, pri čemer moč porablja za polnjenje baterije. Ta je sicer glede na električni MX-30 praktično prepolovljena, zato pa ima Mazda MX-30 e-Skyactiv R-EV vgrajen še 50-litrski rezervoar za gorivo, omenjena kombinacija pa naj bi temu tehnološkemu hibridnemu »čudu« omogočala dojet več kot 600 kilometrov, preden bi bilo treba zaviti na črpalko ali e-polnilnico.

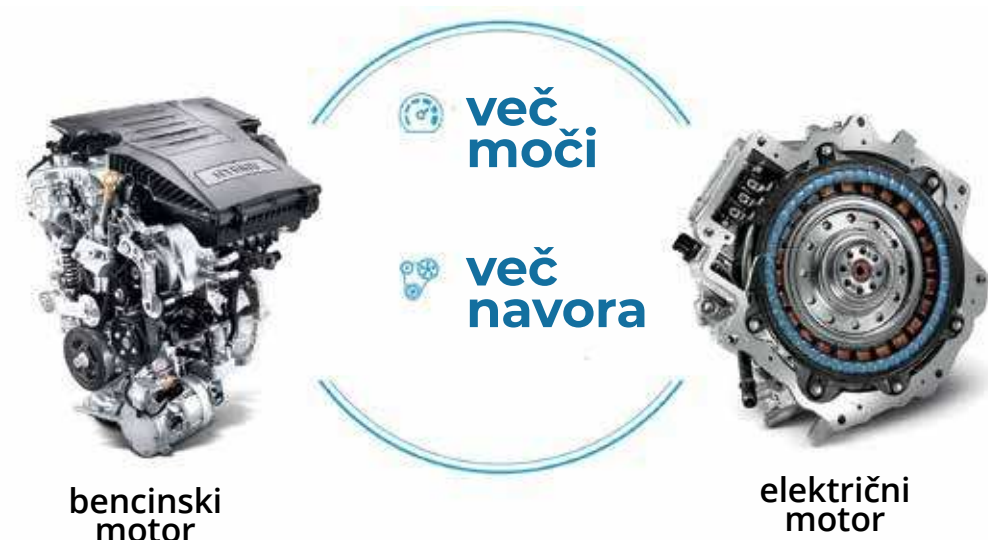
Prave večživke

Spomladi je Nissan predstavil še nov pristop v razvoju elektrificiranih pogonskih sklopov, poimenovan »X-v-1«. Ideja ni od muh: jedrne komponente povsem električnih in hibridnih pogonskih sklopov so zasnovali modularno, zato bodo uporabne za obe vrsti pogonov, kar bo do leta 2026 prineslo zmanjšanje stroškov razvoja in proizvodnje za 30 odstotkov (v primerjavi z letom 2019), saj jih bodo lahko proizvajali na isti proizvodni liniji. S pristopom »X-v-1« želi Nissan povečati konkurenčnost svojih električnih vozil in hibridnih vozil. Prototip pogonskega sklopa »3-v-1« je opremljen z modularno zasnovanimi elektromotorjem, inverterjem in reduktorjem, ki je načrtovan za uporabo v električnih vozilih. Prototip sklopa »5-v-1« pa poleg naštetih obsega tudi modularna generator in ojačevalnik, namenjen pa bo prvenstveno za uporabo v vozilih s hibridnim pogonskim sklopom.

Čprav nekateri v avtomobilski industriji hibridom očitajo, da so slepa ulica razvoja in da bi veljalo vse sile usmeriti v razvoj električnih baterijskih vozil, pa vse bolj pestra ponudba hibridnih vozil na trgu vendarle dokazuje, da bodo prav hibridi z nami vsaj še kakšno desetletje, pri čemer bodo ponujali boljšo vozno izkušnjo od »klasike« ter varčevanje s porabo goriva in okoljem.

Pešec, bodi viden, bodi previden.

Priključni hibrid želi biti najboljši iz obeh svetov. Električna na ukaz in gorivo po potrebi. Ko je baterija izpraznjena, bencinski motor poskrbi, da vedno pridemo na cilj, baterijo pa pozneje zopet lahko napolnimo.

vozi mo
Pametno
AGENCIJA ZA VARNOST PROMETA

JAVNA AGENCIJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARNOST PROMETA

Vozilo pripravite na zimo

Prvi spust po belih strminah, skok čez mejo na advent, sankanje na sosednjih hribih in vse druge pustolovščine, ki jih prinaša zima. Nanje se je koristno pripraviti. Pripravite sebe in svoje vozilo, ki vas bo na poti prijetno grelo ter varno prevažalo po snegu, ledu in mrazu.

Nujni (pred)zimski opravlki

S pripravo vozila na vožnjo v zahtevnejših razmerah se lahko izognete morebitnim težavam, ki bi se v mrazu še hitreje razvile v resno težavo. Pomemben del priprave avtomobila na zimo so redni servisni intervali, nekatere stvari pa lahko preverite kar sami. Poskrbite, da bodo pravočasno nameščene pnevmatike z ustrežno strukturo in profilom. Ustrezne so le tiste, ki imajo vsaj tri milimetre profila, kar najlažje preverite z evrskim kovancem, saj njegova zunanja obroba meri ravno toliko. Redno preverjajte, ali tlak v pnevmatikah ustreza priporočilom proizvajalca, ki jih navadno najdete na tablici v vozilu, pritrjeni pri voznikovih vratih.

Kadar temperatura pade pod ledišče, se zmogljivost akumulatorja zmanjša za dobrih 20 odstotkov, zato je pred zimo dobro pri mehaniku preveriti stanje akumulatorja in ga po potrebi zamenjati.

Mraz vpliva tudi na elektrokemične procese, ki v akumulatorjih proizvajajo napetost. Pred zimo je dobro prekontrolirati še: nivo motornega olja, tekočine za čiščenje stekel in hladilne tekočine ter stanje brisalcev in klimatske naprave.

Tudi če poskrbite za brezhibno delovanje svojega vozila v zimskih razmerah, pa se vam še vedno lahko zgodi kaj nepredvidljivega. Če se vam vozilo slučajno pokvari ali obtiči, vam bo pomagala asistenca na cesti, zato imejte njihovo telefonsko številko vedno pri roki.

Seveda pa poskrbite tudi za kakovostno gorivo. Gorivo, kot je denimo **visokokakovostno gorivo Q Max iz Petrola**, omogoča optimalno delovanje motorja in zaščito njegovih ključnih delov – tudi v najzahtevnejših zimskih razmerah.

Ko zapade sneg

Nikar ne pojdite na cesto, ne da bi z avtomobila z metlico odstranili sneg in s strgalko očistili zaledenela stekla. Oboje namreč pomeni potencialno nevarnost, saj lahko znatno ovira vidljivost.

Preden vključite brisalce, se prepričajte, da niso primrznjeni na steklo, saj se tako lahko hitro uničijo. Če je avto na prostem parkiran dlje časa, je pravzaprav najbolje, da jih v tem času dvignete ali pa jih če z noč »oblečete« v staro nogavico.

Ceste so pozimi tudi bolj blatne kot v toplih mesecih, zato ni odveč, če s krpico zbršete še

žaromete. Ena najzoprnejših zimskih nadlog so zaledenela vrata v kabino. Nikar na silo ne vlecite za kljuko, ampak se raje za nekaj minut naslonite na režo, kjer se vrata odpirajo, in jo segrejte s svojim telesom.

Ne bo pa škodilo, če gume, ki tesnijo vrata, pred zimo namažete s silikonom. Tako ne bo težav s primrzovanjem vrat.

Preudarno s prevažanjem zimske opreme

Ko se pred zimskim izletom lotite zlaganja opreme v avto, se kar naenkrat zdi, da je prtljžnik premajhen. Zato za maksimalen izkoristek prostora, predvsem pa za to, da boste med vožnjo varni, poskrbite, da je oprema v avtu ustrezno zložena oziroma pritrjena z elastičnimi trakovi.

Smuči ter drugih težkih in ostrih predmetov pa nikar ne vozite v kabini avtomobila, saj bi, če bi prišlo do trka, lahko postala nevaren projekt, ki z vso silo udari v potnike.

Poleg tega je v polno naloženi kabini vidljivost slabša, zmočite ali poškodujete pa lahko tudi notranjost avtomobila. Zato raje namestite ustrezne strešne nosilce in kovčke, ki so varnejši način za prevažanje smuči, desk, sani in druge opreme.

Če bi radi imeli red tudi na zadnjih sedežih, si priskrbite organizatorje z žepi, ki jih lahko pripnete na voznikov in sovoznikov sedež.

V prtljžniku imejte vselej metlico, s katero boste ometli sneg s čevljev in opreme. V prtljžnik pa položite korita ali plastične škatle, v katerih se bo oprema brez škode odtekla.

Pred prvim spustom po belih strminah ...

Ne pozabite pa na zimske vragolije na snegu pripraviti tudi sebe. Če vam redna vadba še ni prešla v kri, se vsaj nekaj tednov pred skokom na sneg ali led lotite preprostih dvajsetminutnih vadb. Smučarju malce več pozornosti namenite utrjevanju kolenskih mišic, kardiovaskularne vaje in tiste za utrditev trupa bodo koristile tekačem na smučeh, deskarji na snegu pa dobro razgibajte in utrdite rame, komolce, zapestja in kolena.

Pred začetkom sezone tudi preverite, ali so vam zimska oblačila še prav. Športno opremo lahko pregledate sami, še lažje pa jo je prepustiti strokovnjakom.

Pozimi morajo v vašem vozilu biti:

	strgalke za stekla		verige
	metlice za čiščenje snega		topla odeja
	lopata		rokavice in kape
	baterijska svetilka		prigrizki in pijača
	kabli za zagon akumulatorja		telefon s polno baterijo

Nasveti za varne spuste po belih strminah

1. Dobro se ogrejte z enostavnimi vajami.
2. Pri smučanju in deskanju, izdelano pa tudi pri sankanju, si nadenite čelado.
3. Začnite počasi s spustom po lažjih strminah, nato pa polagoma stopnjajte svojo aktivnost.
4. Ne pretiravajte in ne presegajte svojih zmožnosti.
5. Ko ste utrujeni, se ustavite in odpočijte.
6. V tujini in doma poskrbite za ustrezna zdravstvena zavarovanja ter zavarovanje odgovornosti, ki ga potrebujete za smučanje v Italiji, ne škodi pa tudi drugod.

Zimska vožnja

»Pri zimski vožnji je treba upoštevati, da je vozna podlaga manj oprijemljiva, zato moramo biti bolj pozorni. Prilagoditi moramo hitrost in varnostno razdaljo, da ne bi ogrozili sebe in drugih udeležencev v prometu.«
poudari naš **najuspešnejši voznik relija Andrej Jereb**.

Andrej Jereb priporoča:

- Vozite previdno in varno.
- Izogibajte se sunkovitim zavojem in nenadnemu zaviranju.
- Varnostna razdalja v običajnih voznih razmerah ne sme biti krajša od razdalje, ki jo prevozite v dveh sekundah (pri hitrosti sto kilometrov na uro je to vsaj 56 metrov).
- Pozimi ali v megli naj bo varnostna razdalja še večja, saj je zavorna pot na poledelem ali mokrem cestišču kljub zimski opremi daljša.

Ne pozabite na čiščenje vozila

Ko se vrnete z daljše poti oziroma nekoliko pogoste kot poleti svojemu vozilu privoščite pranje. Pesek in sol, s katerima pozimi posi-

pajo cestišča, da bi bila ta manj spolzka, vplivata tudi na vaše vozilo, še posebej, če je to že malce v letih.

Pred začetkom zime obiščite avtopralnico, kjer vam bodo vozilo temeljito oprali in ga povoskali ali pa lak zaščitite sami s keramičnim voskom.

»Karoserijski deli so danes bolj kakovostni in zato manj občutljivi, a je po daljših zimskih vožnjah vseeno priporočljivo vozilo sprati z vodo, da odstranite pesek in sol, kar velja tudi za podvozje,« priporoča izkušeni voznik relija Andrej Jereb.

Kam na zimske pustolovščine?

Zdaj, ko ste z vozilom pripravljeni, pojdite na pot. Predlagamo nekaj zanimivih zimskih doživetij.

- **S pležuhi po mariborskem Pohorju:** Po zaključku dnevne smuke se po smučišču Sleme lahko spustite s pležuhi, nekakšnimi križanci med smučmi in sanmi s krmilom. Izvirajo z obronkov Kobanskega hribovja v Dravski dolini, kjer so bili pozimi glavno prevozno sredstvo.
- **Ogled pobeljenih hribov s ptičje perspektive:** Ljubitelji adrenalinskih dogodivščin se lahko z jadrlnim padalom v tandemu spustite s Kanina, Mangartskega sedla, Krvavca ali Vogla in si s ptičje perspektive ogledate s snegom pobeljena gorska pobočja.
- **Sankanje pod zvezdami:** Ko smučišča na Krvavcu in Veliki planini zapustijo zadnji smučarji ter nanje pade mrak, se po njih v soju luči in lune lahko spustite s sankami. Nočno nebo nad vami bo imelo še poseben čar, če boste na njem lahko opazovali na tisoče in tisoče zvezd.

Lahko pa se odpravite tudi v zanimiva mesta, ki so pozimi prav posebna.

- **Fantazima v Kopru:** Nekaj posebnega je na drsalkah krožiti po ledeni ploskvi le nekaj metrov stran od morja. To lahko doživite v Kopru, kjer vsak konec leta praznujejo s Fantazimo. Osrednja točka festivala je na Titovem trgu, kjer se odvijajo koncerti priljubljenih glasbenikov, praznične stojnice Miklavževega sejma pa se šibijo pod ponudbo daril. V bližnjem mandraču je tudi mini zabavišni park za otroke.
- **Celje ali mesto raziskovalcev:** Celje je pametno izkoristilo svojo bogato zgodovinsko dediščino in se na njenih temeljih razvilo v sodobno tehnološko središče, ki spodbuja radovednost in ustvarjalnost. To je najbolj vidno v kleti Knežjega dvorca, kjer si lahko ogledate ostanke rimske ceste, nad njo pa arheološko zbirko in stalno razstavo o grofih Celjskih. V neposredni bližini je izjemno zanimiv Muzej novejšje zgodovine, od njega pa vas bo le nekaj korakov pripeljalo do sodobnega Tehnoparka Celje.

PA GREMO!

Na pot ste pripravljeni. Zdaj se morate le še odločiti, katera zimska dogodivščina bo prva na vašem seznamu. Naj bo ta dolg in zanimiv, saj zima mine hitreje, kot si mislimo. Da bodo vaše zimske izletniške poti karseda prijetne, motor svojega vozila pred mrazom in drugimi vplivi zaščitite tudi z izbiro visokokakovostnega goriva. **Gorivo Q Max iz Petrola** kakovostno poganja vse vaše zimske poti, tudi tiste pri zelo nizkih temperaturah. Naj bodo te poti srečne in varne. Gremo!

Vsebinsko omogoča: Petrol d. d.

Poganjamo vse vaše poti.

GREMO?

Q
MAX
PETROL

Visokokakovostna goriva

Zvočni odboji in preboji

V svet domačega kina vstopata dve novi brezžični zvočni tehnologiji, ki obljubljata in dostavita veliko – predvsem odličnega zvoka.

Jože Polh

Bo prihodnost zvoka v hišnem kinu brezžična? Sam takoj podpišem. Kdor že ima izkušnje z AV-sprejemniki, ojačevalniki, večkanalnimi zvočnimi rešitvami, ta ve, da sistemi prostorskega zvoka res dostavijo poglobljen zvok ob filmskih večerih, a se moramo za to res potruditi. Še posebej s skrivanjem vseh kablov in zvočnikov, ki pogosto zavzamejo lep del prostora. Medtem ko na področju zvočnikov zaenkrat še ni na vidiku resne alternative (zvok mora od nekod priti), lahko zdaj bistveno več storimo glede kablov.

Dve novi in konkurenčni si tehnologiji nam želita pomagati zmanjšati število kablov okoli zvočnih sistemov. Zelo dobrodošlo. S čim imamo torej opravka? Dolby je pravkar predstavil rešitev Dolby Atmos FlexConnect, konkurent DTS pa je nedavno posodobil svojo uveljavljeno platformo Play-Fi za predvajanje zvoka v več sobah s funkcijo, imenovano Play-Fi Immersive Home Theater. Oglejmo si, kaj ponujata in kako sploh delujeta.

Vrhunski zvok brez kablov

Njuna glavna obljuba je več kot le mamljiva: prenos prostorskega zvoka brez žic oziroma kablov. Dolby za svojo rešitev Atmos FlexConnect zagotavlja, da prinaša enako izkušnjo prostorskega zvoka kot uveljavljeni Dolby Atmos ne glede na to, kam postavimo zvočnike. To omogoča izjemno prilagodljivost (od tod tudi beseda »flex« v imenu rešitve), saj lahko zvočnike postavimo v kote sobe, za kavč ali na knjižno polico – kjerkoli imamo pač prostor zanje – ne da bi to negativno vplivalo na izkušnjo prostorskega zvoka. Tako lahko zvočnike razporedimo prosto po prostoru, medtem ko smo morali prej skrbeti, da bodo obrnjeni proti ušesom gledalcev/poslušalcev in nameščeni na precej ozko odmerjenih točkah glede na to, kje želimo uživati v vrhunskem zvoku.

Rešitev DTS Play-Fi je nekoliko bolj zapletena. Sama platforma omogoča brezžično povezovanje (združljivih) naprav različnih proizvajalcev, kar je sicer velik plus. DTS Play-Fi je bil pred kratkim nadgrajen z DTS Play-Fi Immersive Home Theater, ki podpira kar 12 zvočnih kanalov v sistemskih konfiguracijah do 7.2.4 (to je sedem glavnih prostorskih kanalov, dva globokotona in štirje višinski kanali). Za piko na i nova rešitev lahko vključuje tudi brezžični prehod Dolby Atmos, tako da lahko v vrhunskem zvoku Atmos/Atmos FlexConnect) uživamo prek sistema Play-Fi, če so televizor in zvočniki združljivi s sistemom Play-Fi. Prav tako ta zvočna rešitev podpira zvočni tehnologiji DTS:X in IMAX Enhanced,

Brezžične zvočne tehnologije so dobrodošle tudi pri prenašanju zvoka v različne prostore. Foto: DTS

skratka vse, kar v svetu vrhunskega zvoka nekaj pomeni. Če ste do sedaj menili, da je prostorski zvok v konfiguraciji 5.1 tista prava stvar, se pripravite na še bolj potopne zvočne izkušnje.

Ključna razlika med omenjenima tehnologijama je v tem, da Dolby Atmos FlexConnect zahteva uporabo zvočnikov televizorja kot osrednjega kanala v nastavitvi prostorskega zvoka. Pri DTS Play-Fi Immersive Home Theater

lahko namesto tega po želji uporabite zvočno polico. Kar je vsekakor priporočljivo, saj zvočne zmogljivosti tudi pri najboljših televizorjih ne dosega kakovosti zvoka zvočnih polic. Osrednji kanal je namreč bistvena sestavina vsake nastavitve prostorskega zvoka, saj se v njem izvajajo dialogi (beri: govor v filmih in serijah). Ker ima potencialno najšibkejši del vaše konfiguracije tako pomembno vlogo, zlasti v filmih, kjer je veliko govora, je to lahko precej velika prednost v primerjavi s sistemom Atmos FlexConnect. Pri slednjem velja razmišljati tudi o televizorju z nadpovprečno zvočno opremo.

Enostavnost nastavitve zvoka je velik adut

Adut rešitve Atmos FlexConnect je enostavnost nastavitve zvoka. Povezani zvočniki, iz katerih želimo izvabiti prostorski zvok, sprožijo vrsto testnih tonov, s katerimi televizorju sporočijo, kje so nameščeni, in posredujejo informacije o akustiki prostora. To traja le nekaj sekund, postopek pa sprožimo le enkrat (razen če premaknemo zvočnike ali televizor). Televizor nato na zaslonu prikaže, kje so zvočniki nameščeni, tako da lahko preverimo, ali jih je pravilno odkril in razvrstil. Ko začnemo z ogledom filma, se televizor in

zvočniki med seboj brezžično pogovarjajo in prilagodijo zvok glede na razporeditev zvočnikov. Zvočna izkušnja mora biti enaka ne glede na to, kje so zvočniki nameščeni. Zelo pametno.

Nastavitev sistema DTS Play-Fi je prav tako preprosta. Vse, kar moramo storiti, je odpreti aplikacijo DTS Play-Fi na televizorju in izbrati možnost DTS Play-Fi Immersive Home Theater. Nato sistemu povemo, kateri zvočnik je na katerem mestu – če nismo prepričani, kateri zvočnik je kateri, se lahko odločimo za predvajanje pomožnega zvoka. Ko potrdimo izbiro, bo programska oprema samodejno ustrezno optimizirala zvok. Postopek traja le nekaj sekund. In to je vse, kar moramo storiti, zatem že uživamo v vrhunskem prostorskem zvoku.

Naslednji korak: razširitev ekosistema

V času nastanka tega prispevka velja, da sta obe zvočni tehnologiji komaj dobro predstavljene, zato bo zanimivo opazovati, za kateri tabor (ali oba) se bodo v prihodnjih mesecih in letih odločili proizvajalci televizorjev in zvočnikov. Dolby Atmos FlexConnect je že najavil, da ga bodo podpirali vsi zmogljivejši televizorji TCL z letnico 2024, ki bodo predstavljeni januarja na sejmu CES 2024.

DTS Play-Fi Immersive Home Theater pa je že vgrajen v izbrane televizorje Philips,

Napredek na področju brezžičnega prostorskega zvoka je res impresiven.
Foto: DTS

med katerimi so The One PUS8508, The Xtra PML9008 ter zadnja generacija televizorjev z matriko OLED (OLED708, OLED808 in OLED908).

Čeprav bo do brezžičnega prostorskega zvoka v številnih izdelkih in dnevni sobah preteklo še nekaj časa, se zdi, da obe tehnologiji postavljata temelje za domači kino prihodnosti. Ta bo veliko bolj praktičen in prilagodljiv. Naša ušesa se že veselijo nove dimenzije kinotečnega razvajanja.

Kako ljudje dojemamo prostorski zvok?

Pri gledanju televizije in filmov ponavadi opazujemo kakovost videa, vendar je tudi zvok pomemben del zabavne izkušnje. Kadar ljudje sočasno s sliko nimamo na voljo kakovostnega zvoka, pride do negativnih izkušenj pri gledanju in poslušanju. Rezultati raziskave, ki jo je ob svoji 30-letnici izvedlo podjetje DTS, so pokazali, da je 85 % anketirancev navedlo, da je kakovost zvoka pri gledanju televizijskih oddaj ali filmov na televiziji dokaj ali zelo pomembna. 58 % vprašanih je navedlo, da imajo v primerjavi z drugimi ljudmi, s katerimi gledajo oddaje in filme, različne potrebe po zvoku, kar jim povzroča težave, kot so:

poslušanje pri nižji/višji glasnosti od idealne

33 %

ločeno gledanje vsebine

19 %

prepiri o ravni glasnosti zvoka

17 %

Anketiranci so tudi navedli, da želijo poenostaviti domačo opremo za digitalno zabavo, predvsem si želijo rešitev, ki bi bile medsebojno bolj povezane oziroma lažje povezljive. Od zvočnih sistemov si želijo naslednjih stvari, in sicer da:

Za namestitvev potrebujejo 5 minut ali manj

72 %

So združljive z njihovimi trenutnimi sistemi

71 %

Delujejo prek omrežja Wi-Fi

63 %

Zvok izboljša igralno izkušnjo

Anketiranci, ki se ukvarjajo z igranjem iger, so navedli, da je popoln zvočni spremljevalec, ki dopolnjuje njihovo igranje iger, naslednji:

poslušanje zvoka prek televizorja

47 %

uporaba slušalk

41 %

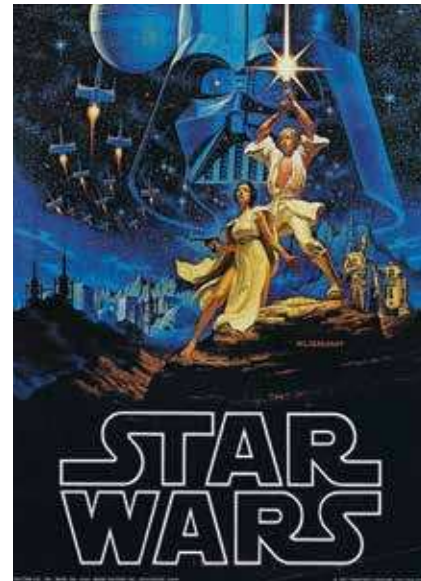
zvok prek pametnega telefona

40 %

Kakovost predvajanega zvoka je torej izjemnega pomena za vedno večje število uporabnikov. Analogija s sliko oziroma videom visoke ločljivosti je povsem na mestu – ko enkrat uporabniki izkusijo bistveno boljše kakovost vsebine, se težko vrnejo »nazaj«. In digitalno zvočno razvajanje postane razodetje.

SKORAJ POL STOLETJA PROSTORSKEGA ZVOKA

Prostorski zvok je z nami že dolgo časa, natančneje ga je leta 1975 predstavilo podjetje Dolby Laboratories kot nadgradnjo tehnologije Dolby Stereo. Prvi celovečerni film z zvočnim zapisom, ki je podpiral prostorski zvok, pa je bil leta 1976 izdani **Zvezda je rojena** (ang. **A Star Is Born**), leto pozneje pa je s prostorsko zvočno dimenzijo v najnaprednejših kinematografskih tistega časa občinstvo razvajal tudi film **Vojna zvezd** (**Star Wars**). Za rešitve s področja domačega kina, ki so podpirale prostorski zvok v dnevni sobah, je bilo treba počakati vse do leta 1982.

Toda bolj množična podpora prostorskemu zvoku se je zgodila šele pred dvema desetletji in pol, ko je Dolby dobil tekmeča, s katerim tekmuje še danes. Podjetje DTS je bilo ustanovljeno leta 1993 kot alternativa prevladi družbe Dolby Laboratories na področju tehnologije kodiranja, dekodiranja in obdelave prostorskega zvoka za kinematografe in domači kino. Kratica DTS je prvotno pomenila Digital Theater Systems. Ker pa se je podjetje razširilo še na druga področja, je uradno opustilo oznako Digital Theater Systems in se zdaj imenuje preprosto DTS. Prvi komercialni film s prostorskim zvočnim zapisom DTS je bil Jurski park (leta 1993).

Dolby je svoj zvočni kinotečni zapis Dolby AC-3 predstavil leta 1995 in se v naslednjih letih močno potrudil, da je Dolby Digital postal del standarda ploščkov DVD, ki so takrat ponujali najboljše iz sveta filma, tako videa kot zvok. Od leta 1998 so tako najboljši ploščki DVD lahko vsebovali kar obe vrsti zapisa prostorskega zvoka, Dolby Digital in DTS.

Občutite navdušenje v vsakem kadru.

Hisense vam nudi širok nabor televizorjev v vseh razpoložljivih kategorijah. Naj gre za dramo, akcijo, šport ali zabavo zagotovo boste izbrali pravilno – jasna slika in odličen zvok, enostavno uporaben in prilagodljiv operacijski sistem VIDAA ter preprosta namestitvev zagotavljajo, da se doživetje začne ... ZDAJ.

Hisense zadovolji vse potrebe, ki si jih lahko zamislite. In več.

Hisense Sense for Technology.

NAJPAMETNEJŠI SESALNIK

Dva Googlova inženirja nista bila zadovoljna z delovanjem robotskih sesalnikov in njihovo logiko, zato sta se odločila narediti svojo kreacijo. Ta nosi »slovensko« ime Matic, od konkurentov pa se loči predvsem po tem, da obvlada prepoznavanje ovir in prostorov, pri čemer mape našega doma ne rabi naložiti v oblak, temveč se vse obdeluje v napravi, ki tudi ne potrebuje internetne povezave. Zasnovan je tako, da se po domu premika na enak način kot večina ljudi, saj stvari obdeluje vizualno in ne prostorsko. Za navigacijo uporablja pet kamer RGB namesto senzorjev, odbijačev in tehnologije Lidar, ki jih najdemo v večini današnjih robotskih sesalnikov. Teoretično je zaradi tega manj izpostavljen pogostim pastem, kot so preproge z visokimi robovi, kablji in tesni prostori, saj dejansko vidi, kam gre v realnem času, namesto da bi se zanašal na vnaprej programiran zemljevid. Poleg sesanja obvlada tudi pomivanje tal (seveda ne istočasno) ter prepozna vrsto umazanije. Genij med robotskimi sesalniki, ki razume tudi glasovne ukaze in se učí uporabnikovih navad (npr. po obrokih gre sesat kuhinjo), v prednaročilu stane poldrugega tisočaka.

PAMETNI DOM – ZA KOKOŠI

Za dobra dva tisočaka si lahko omislite najsodobnejši mikro kokošnjak. Prav ste prebrali. Smart Coop je mešanica vrhunske strojne opreme in noro pametne programske opreme za vzgojo perjadi, čeprav smo prepričani, da se je bo prijel vzdevek pametni kokošnjak. Jekleni okvir in mreža skrbita, da so prebivalci in prebivalke tega kokošnjaka na varnem pred zunanjimi plenilci, poleg tega pa je opremljen s kar dvema kamerama. Zunanja kokošnjak spremlja iz ptičje perspektive, kjer zna umetna inteligenca celo prešteti, če so vse živali prisotne, notranja pa spremlja dogajanje v hišici – npr. kdaj kokoš znese jajce. Obe kameri delujeta v režimu 24/7, do slike pa dostopate prek mobilne aplikacije Coop App. Tudi vrata hišice so pametna – odprejo se ob zori in zaprejo v temi (oziroma, ko programska oprema zazna, da so vse živali v hišici). Snovalci so dobesedno mislili na vse – tudi na enostavnost čiščenja, saj je kokošnjaku priloženih za celo leto pladnjev, ki podpirajo naravno kompostiranje in trajnost. Piščančji iztrebki namreč niso odpadki temveč zlata jama za vrtnarje.

VIDEONADZOR V ZVONCU

Podjetje Wyze, ki se ukvarja s pametnim domom, je predstavilo novo pametni zvonec z vgrajeno kamero. Wyze Video Doorbell v2 se lahko pohvali z zelo ugodno ceno, saj stane le dobrih 40 evrov, pri čemer prinaša kamero ločljivosti 2K s širokokotno lečo ter možnostjo snemanja okolice 24 ur na dan, 7 dni v tednu. Še več, vse posnetke je moč hraniti lokalno – na kartici microSD. Slednja je naprodaj ločeno, podpira pa kartice do zmogljivosti 256 GB. Na voljo je tudi možnost oblačne hrambe posnetkov, a je ta vezana na mesečno naročnino. Video zvonec Wyze Video Doorbell v2 bo deloval z vašo obstoječo napeljavo in zvočnikom, poleg tega pa ima vgrajeno tudi možnost odvratanja nepridipravov, saj se aktivira ob zaznanem gibanju in opozori vsakogar, ki ga opazi kamera, da je posnet. Ker gre za stalno ožičen zvonec, ta poskrbi, da so vsi prek senzorja za gibanje zaznani dogodki shranjeni z dodatnimi šestimi sekundami predpomnjenja, kar olajša razlago morebitnih varnostnih dogodkov (npr. kraja paketov ali pošte). Seveda boste deležni tudi posnetka vsakogar, ki pritisne na gumb na zvoncu ...

USMERJEVALNIK KOT GA ŠE NI BILO

Linksys je predstavil Velop Pro 7, svoj najnovejši mrežni usmerjevalnik standarda Wi-Fi 7, za katerega podjetje pravi, da je tako pameten, da se lahko popravi kar sam. Inženirji so v to trditev celo tako prepričani, da namerava Linksys postopoma odpraviti aplikacijo za upravljanje usmerjevalnika. Tisto, kar dela ta usmerjevalnik tako poseben, je uporaba kognitivnega računalništva. V bistvu gre za strojno učenje, ki posnema uporabnika. In če celo Linksysov kognitivni sistem ne odpravi morebitnih težav, lahko uporabniki še vedno pokličejo oddelek podpore, kjer bodo tehniki na daljavo diagnosticirali težavo in jo odpravili. Sicer pa je Linksys Velop Pro 7 pošastno zmogljiv usmerjevalnik s štirimi gigabitnimi priključki in kar 2,5 Gb/s vrati WAN (tista, ki gredo do modema). Še več, v brezžično omrežje lahko uparite kar tri takšne usmerjevalnike.

Tehnologije KI PREMIKAJO MEJE

Pregled tehnoloških inovacij,
ki bodo (morda) krojile našo
prihodnost.

Miran Varga

Tudi tokrat smo našli več inovacij, za katere nismo niti vedeli,
da jih morebiti potrebujemo.

GIGANTSKA DURACELL BATERIJA

Ko si v nečem res dober, inoviraš naprej. Prav to počne Duracell, ki ne želi biti znan le po baterijah, ki napajajo številne naprave. Njegova najnovejša je vsekakor izdelek presežkov. Baterija po imenu Duracell M150 seveda ni standardnih mer, niti teže, saj tehtta dober kilogram, v sebi pa lahko hrani kar 91 Wh energije, ki jo preko vmesnikov USB-A in USB-C dostavlja kar štirim napravam hkrati. Skupna moč polnjenja je spoštljivih 150 W, pri čemer lahko prek vmesnika USB-C posamezni napravi dostavlja 100 W moči. Valj premera 8 cm skriva v sebi še marsikatero drugo presenečenje, npr. prostor za polnilne kable in/ali slušalke, zgornji pokrov pa je magnetni in podpira tudi brezžično polnjenje naprav z močjo do 15 W. Baterija Duracell M150 ima tudi lasten polnilni podstavek, kamor jo preprosto odložimo, ko jo želimo napolniti. Trgovci bodo zanjo želeli dobrih 200 evrov.

KAMERA, KI NAPIŠE, KAJ VIDI

Če vprašate podjetje Psync Labs, v čem so boljši od konkurence, vam bodo povedali, da je težava vseh kvazi pametnih varnostnih kamer v tem, da ne vedo, kaj vidijo. Uporabnik prejme signal o zaznanem gibanju in posnetek. A tega lahko sproži že močnejši sončni žarek ali nizko leteč ptič nekje v kadru ... Psync se osredotoča na izboljšanje strojnega vida, a obenem želi narediti še korak naprej. In to je podjetje tudi storilo. Računalniški vid kamere je povežalo z generativno umetno inteligenco (podobno Chat GPT), da bi vam pomagala razumeti, kaj kamera vidi. Genie S je torej prva varnostna kamera, ki vam bo poslala pisni opis dogajanja. Na papirju ima kamera Genie S podoben nabor funkcij kot številne druge cenovno dostopne kamere za varovanje doma, senzor ločljivosti pet megapik zajema video v ločljivosti 2K, vgrajeni so še štiri diode LED, mikrofoni in zvočnik. Psync pravi, da je njegova pametna kamera boljše opremljena za zajemanje dogajanja znotraj ali zunaj doma, saj lahko posname in opiše vse nepozabne trenutke, ki minejo hitreje, kot lahko izvlečemo telefon. Pa še uporabnika ne nadleguje z nepotrebnimi obvestili, ki so pri drugih kamerah posledica »lažno pozitivnih signalov«.

2K

ločljivost 2K

nastavljiv kot
zajema slike

pametno zaznavanje
gibanja

lokalna hramba
posnetkov

način
za zasebnost

Mali véeliki SUV + SUV²

Popolnoma nova KONA + TUCSON

+ 4 zimske pnevmatike za 1 €

Nova KONA druge generacije je zaradi svojega dinamičnega videza ter obilice prostora utelešenje sloga prihodnosti. Z izjemno prostorno potniško kabino, ki nudi vrhunsko udobje, se boste počutili, kot da vozite avtomobil višjega razreda. Največja izbira motorjev v segmentu vam omogoča, da najdete popolno vozilo zase, njen drzen in športen videz pa vas bo pustil brez besed.

TUCSON četrte generacije s svojim izjemnim udobjem in naprednimi varnostnimi sistemi piše novo poglavje v svetu avtomobilizma in vas vabi, da postanete del te zgodbe. Z izrazito zunanjo podobo, ki takoj pritegne pozornost, ter vrhunsko notranjostjo, opremljeno s sodobnimi tehnološkimi rešitvami in izbranimi materiali, vožnjo naredi za pravi užitek.

 HYUNDAI

5 LET Garancije
brez omejitve kilometrov

8 LET Garancije
na baterijo

Povprečna poraba goriva: 1,383 – 7,816 l/100 km, emisije CO₂: 31,40 – 177,68 g/km.

Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Slike so simbolne. Akcija velja do razprodaje zaloga. Več informacij vezanih na akcijsko ponudbo je na voljo pri pooblaščenih prodajalcih vozil Hyundai. Pogoji garancije in podatki o specifični porabi goriva in emisijah CO₂ so na voljo na www.hyundai.si. *ob nakupu avtomobila prejmete 4 zimske gume za samo 1 evro, gum ni mogoče zamenjati za denar oz. za dodaten popust.

telemach

Črni Petek

PREVERI
SUPER
PONUDBO

eSIM

Brez doplačila
za vse naročnike

telemach.si